
Klein brandje met grote gevolgen

Op 21 januari 1981 breekt er weer brand uit bij AAgrunol. Zwarte rookwolven trekken over de Oosterpoort en over de Oosterparkwijk.

De brand ontstaat rond 17.45 uur in een mengbak waarin gifstoffen worden gemengd. In de bak zit 2030 kilo chloorthalonyl, maneb en krijt. De brandweer dekt de bak af met schuim, waardoor het vuur dooft, en koelt met water dat in speciale bakken wordt opgevangen om verontreiniging van de riolen te voorkomen. Er worden metingen verricht naar de uitstoot van zwaveldioxide en zwavelwaterstof, beide blijven beneden de toegestane waarden. Er bestaat volgens de brandweer geen gevaar voor de volksgezondheid.

Maar de bewoners zijn woedend, omdat ze in onzekerheid worden gehouden over de aard (wel of niet ontsnappen giftige stoffen) van de brand. 'Er was echt geen gevaar', zegt brandweerofficier Wester. 'Maar de mensen waren ongerust. Er was door de incidenten bij AAgrunol en de acties er om heen in de Oosterpoort een heel opgefokte situatie ontstaan. Ook al was er een prullebakbrandje in het kantoorje van de AAgrunol, buurtbewoners die de brandweerwagens zagen staan waren gelijk in rep en roer. Ik zei dat er niks aan de hand was, maar ze geloofden me niet.'

Directeur Milieubeheer van de gemeente Groningen, Wout Veldstra, noemt de 1981-brand achteraf 'een brandje van niks, maar wel met grote politieke gevolgen. De brand was lang niet zo gevaarlijk als die zwavelbrand in de jaren zeventig'.

PSP-fractievoorzitter Sander Doeve, die nauwe contacten onderhoudt met de Werkgroep AAgrunol: 'Er hadden verschrikkelijke dingen kunnen gebeuren. Nu nog vind ik dat bewoners, zeker die in de Oosterparkwijk, gewaarschuwd hadden moeten worden. Door de gemeente is er slecht op gereageerd.'

De oorzaak van de brand is nooit echt duidelijk geworden. Veldstra: 'Wij denken dat de as van de menger warm is gedraaid en dat

daardoor brand is ontstaan. De brandmelding bij AAgrunol ging via de portier. Toen het alarm kwam zat hij echter op de wc. De brandmelding duurde daarom minuten.'

Voor de Werkgroep AAgrunol is de maat vol. De avond na de brand komen vierhonderd mensen naar een actievergadering. Na afloop van de vergadering wordt een fakkeloptocht gehouden, eerst naar de fabriekspoort waar een emmer vervuilde modder wordt opgeschepd en daarna naar het stadhuis, waar de emmer op het bordes wordt leeggekiepert.

Twee weken later blokkeert de Werkgroep de voor- en achteringang van AAgrunol. Het bedrijf moet weg of sluiten. De actie begint 's nachts om drie uur en duurt tot aan het eind van de middag. Er doen zo'n driehonderd demonstranten mee. Personeelsleden van het bedrijf worden wel doorgelaten, (vracht)auto's niet. Er is in de pers veel aandacht voor deze acties. De druk op de overheid neemt toe.

Naar Delfzijl

Eind februari 1981 valt in de gemeenteraad het besluit: AAgrunol moet verplaatst worden. Er wordt een werkgroep Verplaatsing AAgrunol ingesteld waarin zitting hebben: AAgrunol, de gemeente en vertegenwoordigers van de ministeries van Volkshuisvesting en Milieuhygiëne en Economische Zaken.

In juli van dat jaar beschikt de gemeente negatief over de Hinderwetvergunning AAgrunol, maar na het verplaatsingsbesluit was deze beslissing al verwacht. Het bedrijf, de Milieufederatie en de Werkgroep AAgrunol gaan trouwens tegen het besluit in beroep. De laatste twee willen nog meer argumenten aandragen waarom de vergunning geweigerd moet worden.

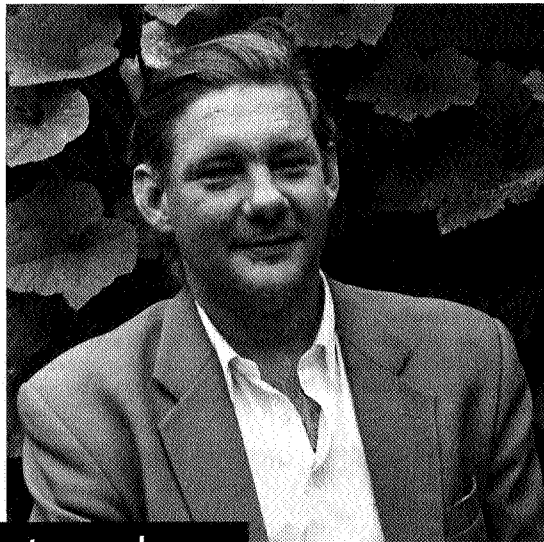
Sander Doeve zat van 1978 tot 1984 voor de PSP in de gemeenteraad. Nu is hij 43 jaar en directeur van de Stimezo in Zwolle.

'De PSP wilde dat AAgrunol dicht ging. Waarom zou je anderen met die rotzooi opzadelen? Het in de landbouw gebruiken van bestrijdingsmiddelen paste niet in de filosofie van de PSP.

Omdat wij sluiting van het bedrijf eisten, waren we denk ik voor de Werkgroep AAgrunol de meest aangewezen partij om contacten mee te hebben. Andere partijen zochten nog wettelijke mogelijkheden om het bedrijf tot sluiting of verplaatsing te dwingen, wij keken alleen hoe we het bedrijf zo snel mogelijk uit de wijk weg konden krijgen. De Werkgroep voorzag ons van informatie, zodat wij vragen aan de wethouder of de burgemeester konden stellen. De burgemeester ging dan weer bij de brandweer om informatie vragen. En het werkte ook andersom. Als ik informatie van bestuurders of ambtenaren had gekregen, dan wisselde ik dat uit met leden van de Werkgroep.'

'Op een gegeven moment ging een gemeentelijke commissie op bezoek bij AAgrunol. Leden van de Werkgroep AAgrunol - Wim van de Pol, Bart Jacobs en Job Schreuder - gaven me vragen mee. Zij wilden weten of AAgrunol een bepaalde chemische verbinding nog gebruikte. Zij hadden het vermoeden van wel, maar konden het niet bewijzen. Sommige vragen gingen over scheikundige verbindingen waar ik helemaal geen weet van had. Omdat ik bang was dat ik de technische antwoorden vergat had ik een briefje in mijn zak waar ik de antwoorden op schreef. Die vragen stelde ik dan quasi nonchalant aan medewerkers van AAgrunol.'

'Over die verplaatsing: AAgrunol had geld nodig voor verplaatsing en wilde geen claim

Dat het zo lang moest duren...

Sander Doeve

op zijn dak voor het vervuilde terrein. Daarom hadden ze een nieuwe rechtspersoon in de vorm van bv's nodig. Ik moet zeggen dat ze dat strategisch goed gespeeld hebben. Op een gegeven moment wilde het rijk AAgrunol nog eerder weg hebben dan de gemeente. Het rijk zag al die saneringskosten op zich afkomen. De gemeente zag vooral de werknemers en zij wilde de Zwarte Piet van het verlies van de werkgelegenheid niet toegespeeld krijgen. De onderhandelingen tussen rijk en gemeente onttrokken zich grotendeels aan de waarneming van de raadsleden. Wij kregen alleen inzicht in 'afgesloten dossiers'.

Burgemeester en wethouders zorgden er dus wel voor dat dossiers niet afgesloten werden. 'Een broedende kip moet je niet storen', zeiden ze. Misschien was dat achteraf zo, maar het ging natuurlijk om heel wezenlijke belangen. Wij waren een kleine partij, maar zaten er bij AAgrunol bovenop. Dat wij zo scherp waren, heeft denk ik de gemeente een beter uitgangspunt gegeven aan de onderhandelingsstafel. Ik ben wel tevreden met hoe het is afgelopen. Nou ja, tevreden genoeg in ieder geval. Maar dat het allemaal zo lang moest duren....'

Even later wordt de nieuwe vestigingsplaats van AAgrunol bekend, ze verhuist naar Delfzijl. Met deze operatie is 63 miljoen gulden gemoeid. De gemeente Delfzijl noemt de komst van het bedrijf 'verheugend' en is blij met de werkgelegenheid. Gemeente, provincie, AAgrunol en ministeries overleggen over wie welk deel van de verplaatsingskosten voor zijn rekening neemt. Op het AAgrunol-terrein wil de gemeente woningen en kantoren bouwen.

Vervuilde bodem

Nu de verplaatsing van het bedrijf rond is, komt het probleem van de vervuilde bodem op de voorgrond. Uit de eerste onderzoeken

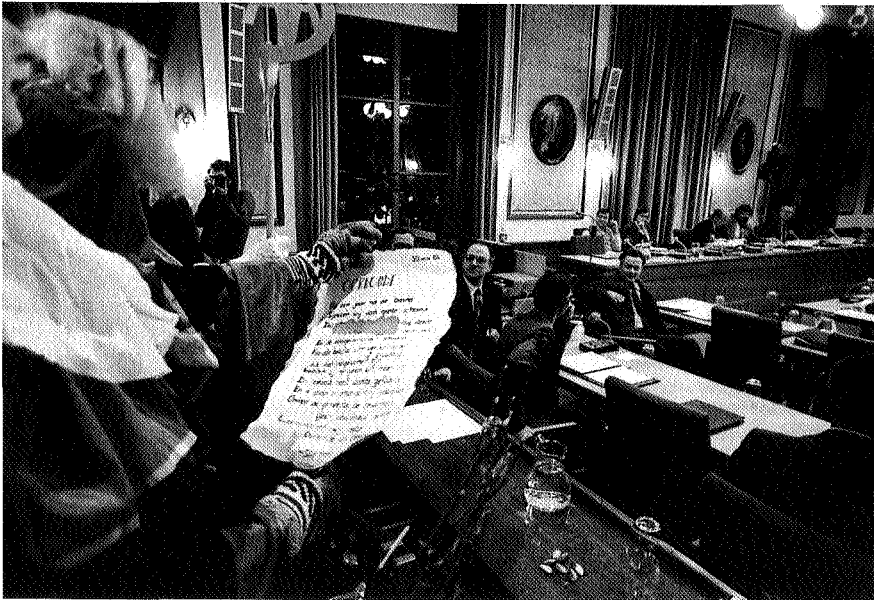
van de provincie blijkt dat het fabrieksterrein verontreinigd is met gevaarlijke en giftige kwik- en arseenverbindingen. De eerste schattingen van de saneringskosten gaan uit van 10 tot 30 miljoen gulden.

Den Haag wil vervolgens precies weten in hoeverre het fabrieksterrein vervuild is. Het Laboratorium voor de Grondmechanica uit Delft krijgt opdracht een bodemonderzoek te verrichten. De kosten, 240.000 gulden, worden betaald door het ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne.

De Werkgroep AAgrunol blijft, hoewel het duidelijk is dat het bedrijf naar Delfzijl gaat verhuizen, acties voeren. Zij gelooft nog

steeds niet in een snelle sluiting van AAgrunol. 'Het duurt allemaal veel te lang'. En volgens de Werkgroep doet de Britse moedermaatschappij Fisons (officieel Fisons Boots Company, FBC) er alles aan om de verplaatsing zo lang mogelijk uit te stellen. De Werkgroep neemt daarom de sluiting van AAgrunol zelf ter hand. Op symbolische wijze wordt het hek van het bedrijf op slot gedraaid.

Verder pleegt ze een 'gemeenteraadsgreep', lobbyt ze bij politieke partijen die Kamervragen stellen en overhandigt, als Sinterklaas en Zwarte Piet verkleed, de gemeenteraad een oorkonde van onvermogen. Voor het AAgrunolbeleid krijgt de raad de Zwarte Piet uitge-reikt. ■

Zwarte Piet voor gemeentebeld